

ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTEYE HAZIRLANIRKEN, AİLELERİN KARŞILAŞTIKLARI GÜÇLÜKLER

Nurcan Özkan *

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ailenin üniversiteye hazırlanan çocuğu ile ilgili karşılaştıkları güçlükleri saptayarak bu doğrultuda önlemleri tespit etmektir. Veri toplama aracı olarak, öğrencilerin üniversiteye hazırlanırken ailelerin karşılaştıkları güçlükler anketi kullanılmıştır. Anket maddeleri Likert tipi beş seçenekli soru cümlelerinden oluşturulmuştur.

Araştırma, halen lise son sınıfta okumakta olan öğrencilerin ailelerinin görüş ve değerlendirmelerini ihtiva etmektedir. Araştırmanın kapsamını Edirne ilindeki 2010-2011 öğretim yılında okuyan öğrenci velileri oluşturmaktadır. Araştırma sonucu elde edilen bilgilerin orta öğretimde eğitim gören öğrencilerin ailelerinin karşılaştıkları sorunları çözmeye yardımcı olacağı ümit edilmektedir.

Anahtar sözcükler: aile-öğrenci ilişkisi, üniversiteye hazırlık, öğrenci başarısı, üniversiteye hazırlıktaki problemler

THE DIFFICULTIES EXPERIENCED BY THE PARENTS WHILE THE STUDENTS ARE STUDYING TO GET READY FOR UNIVERSITY ENTRANCE EXAMS

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the necessary precautions to be taken by identifying the difficulties faced by the parents related to their children who would take the university entrance exam. As data gathering tool, the questionnaire about the difficulties parents experienced during the preparation process for university entrance exam the student get through was used. Questionnaire items were formed as likert-type multiple choice questions with five choices.

The research comprises the ideas and evaluation of parents whose children are still studying at the last grade of high school. The scope of the study includes parents of the students who are studying in Edirne province in 2010-2011 academic years. It is expected that the information obtained as a result of that research will help solving the problems parents face.

Keywords: parents-student relationship, preparation for university, student success, problems occurring during the preparation for university

* Yard. Doç. Dr., Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı, Edirne, nurcanozkan@hotmail.com

1.GİRİŞ

Anne ve babalar, ergenlerin kendine has tutumları, yargıları ve ihtiyaçları olan bireyler olduğunu unutmamalıdır. Bu ise anne- baba ve ergen arasında geliştirilen karşılıklı saygı ve anlayış yardımıyla sağlanabilir. Bu ortamı sağlayabilmek için çocuğun baskın potansiyelini bilmek ve buna göre davranmak ile mümkün olabilir. Her ergen genel çerçeve içinde aynı gelişme dönemlerini geçirir. Ne var ki her ergen bu dönemleri kendine özgü bir biçimde ve kendine özgü bir zamanda aşar. Buna saygılı olmak ve ergeni başkalarıyla karşılaştırmamak gerekir.

Yörükoğlu'na göre aile insan ilişkilerinin sergilendiği bir sahne gibi düşünülebilir. Çocuk, bu sahnede insan ilişkilerini bütün karmaşık yönleriyle gözlemler ve yaşar. İnsan ilişkilerini belirleyen anlaşma, uzlaşma, bağlılık, işbirliği gibi olumlu nitelikler evde kazanılır. Anlaşmazlık, çekişme ve çatışma gibi olumsuz durumlarda takınacağı tutumlar da evde öğrenilir.¹

İnam'a göre aile, doğal ve kültürel her türlü gerçekliğin ilk öğrenildiği; gerçekliğe açılan ilk kapı, dünya sahnesine çıkışta ilk dekor, oyuncuların tanındığı ilk güven, paylaşım, iletişim ve çevre ortamı; sevgiyi, hayal kırıklığını, gücü, güçsüzlüğü, bedenimizi, kendimizi, dilimizi tanıdığımız ilk kovanımız olarak tanımlamaktadır.²

Özabacı'ya göre öğrencilerin okul başarısızlığının ifade edilmesinde ev ve aile ortamı ilk sırada yer almaktadır. Bunu sırasıyla bireysel özellikler, arkadaş grubu, okul ve öğretmen izlemektedir.³

Anne ve babaların ergenin hayatına çok fazla ya da çok az karışmaları bağımsızlığın kazanılmasını güçleştirir. Aile ortamlarının, çocukların ruhsal uyumunu bozabilecek gücü olduğu gibi düzeltebilecek gücü de vardır. Önemli olan ailenin olumlu ortamı, aile bireylerinin olumlu yaklaşımı, anlayışı ve desteği ile mevcut problemlerin oluşmasına zemin hazırlamamak, aynı zamanda da var olan problemlerin çözümü ve ruhsal uyumun sağlanabilmesine yardımcı olabilmektir.⁴

Ergen bu dönemde ben tek başıma ayakta durabilirim anlayışındadır. Artık daha önceleri anne babasının koyduğu sınırlar içinde davranan çocuk gitmiş yerine kendi davranışlarını, sınırlarını, kurallarını belirleyip anne babası istese de istemese de bunlara göre yaşayacak bir genç gelmiştir. En hassas oldukları nokta, güç kullanarak kendilerine hükmedilmeye çalışılmasıdır. Anne ve babalardan bu konuda büyüdüklerini kabul etmelerini ve bu konuda tutarlı davranmalarını bekler. Burada belirtmeye çalışıldığı üzere, gençler akranlarının etkisinde kalmaktadırlar. Akran etkisi

gencin evde yetersiz ilişki içinde olması ve ilgisizlik görmesi ile artmaktadır.⁵

Ailelerin çoğu çocuklarının öğrenme etkinliklerinde daha fazla etkili olmaya gönüllü olmayı ve onlarla birlikte bu etkinliklerde daha fazla yer almayı istemektedir. Okul öncesi dönemde başlayan çocuk ve anne-baba arasındaki eğitime yönelik iletişim, ileriye yönelik oldukça önemli katkılar sunabilmektedir. Çocukların gelişiminde hissedebilecekleri aile desteğinin ve cesaretlendirmesinin önemi, uzun dönemli öğrenmeler için basamak niteliğindedir.⁶

Balcı'ya göre 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Batı'da yoğun olarak tartışılan etkili okul anlayışının temelinde, tüm öğrencilerin öğrenebileceği, tüm öğretmenlerin de öğretebileceği varsayımı yatmaktadır. Ancak etkili okuldaki öğretimin veli, yönetici, öğretmen vs. tüm ilgililerin koordineli ve etkili çabalarının ortak ürünü olduğu ileri sürülmektedir. Veli katılımı, öğrencilerin akademik başarısını gerçekleştirebilmek için okuldaki öğrenimi tamamlayıcı ve destekleyici bir faktör olarak ortaya çıkmaktadır.⁷

Büyükkaragöz'e göre, evdeki eğitici uyarı azlığı ve ailenin yetersiz ilgi göstermesi ile okul başarısızlığı arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Karşılansınmayan duygusal ihtiyaçlar, kökleri derinlere giden şahsi sorunlar, zedelenmiş benlik duygusu, ana-babaya karşı duyulan kin, düşmanlık ve suçluluk gibi bir takım iç çatışmaların okul başarısını engellediği anlaşılmaktadır.⁸

Baltaş öğrencilerin başarısını yükseltmek için okul-aile işbirliğinden önce, aileler ile çocukların işbirliği yapması gerektiğini ifade etmektedir. Çocukların isteği olmadan veya onların karşı çıkmasına rağmen ailelerin çocuklarına yardımcı olması ve onların okul başarısına katkıda bulunması mümkün değildir.⁹

Aileler, çocuklarının okul başarısına katkıda bulunabilmek ve daha nitelikli bir eğitim öğretim ortamında hayata hazırlanmalarını sağlayabilmek için öncelikle kendi çocuklarını iyi tanımak durumundadır. Çocuğunu iyi tanımayan, çocuğunun olumlu ve olumsuz davranışları hakkında bilgi sahibi olmayan, bulunduğu yaş grubundaki çocukların ilgi ve eğilimlerinden habersiz anne-babaların, okul-aile ilişkilerini geliştirme ve çocuğunu hayata hazırlama noktasında yeterli destekte bulunabileceğinden söz etmek mümkün değildir.⁴

Öğrenciler ve aileleri de okulun rehberlik hizmetlerinden yararlanmalıdır. Bu rehberlik hizmetlerinden öğrencilerin ve ailelerinin yararlanması eğitim için önemli bir yer teşkil etmektedir. 1788 sayılı Tebliğler Dergisinde açıkça belirtilmiş olan “okullarda; öğrencilerin bedeni, zihni ve ahlaki ve sosyal yollardan Türk Milli Eğitim Amaçlarına uygun bir şekilde gelişebilmeleri, kendi problemlerini çözebilmesi, bir mesleğe, bir işe yönelebilmesi hususunda kendilerine sistemli sürekli yardım sağlamak amacıyla rehberlik çalışmaları düzenlenir” denilmektedir.¹⁰

İçinde bulunduğumuz zamanda insan kendi yönünü çizme, kendi geleceği hakkında karar verme özgürlüğüne sahiptir. Ancak meslek seçiminde ve diğer önemli kararlarda gençleri yardımsız bırakmamak, onların hayata başarılı bir şekilde uyumlarını sağlamak ailelerin ve rehberlik servislerinin yardımıyla daha sağlıklı olur.

Sınav kaygısı Türkiye’de toplumun çok geniş bir bölümünü ilgilendirmektedir. Her yıl bir buçuk milyon dolayında öğrenci üniversite için sınava girmektedir. Bu sınava hazırlığın en az iki yıllık bir süreyi içine aldığı düşünülürse her yıl bir buçuk milyon aile doğrudan ve dolaylı olarak sınavın ve sınav kaygısının doğurduğu sonuçlardan etkilenmektedir.

Üniversiteye giriş Türkiye’de her öğrencinin dolayısıyla velinin güncel ve önemli problemlerinden biridir. Ancak üniversiteyi bitirdikten sonraki durumda pek parlak gözükmemektedir. Üniversite mezunu her genç iyi gelir getiren bir iş bulamamaktadır. Hatta gelir düzeyi yüksek olmayan pozisyonlar için bile kıyasıya bir rekabet vardır.

Özellikle ekonomik geliri üst düzeyde olan veliler ne olursa olsun bir üniversiteyi gencin okuması gerektiği düşüncesi ile çocuklarını üniversiteye hazırlık sürecinde sadece dershaneye yetindirmeyip özel ders, grup çalışmaları gibi alternatiflerden de yararlanmaktadırlar. Gelir düzeyi düştükçe dershane ücretlerinin dikkate alındığı gözlenmektedir. Bu sonuç dershane olgusunun toplum tarafından nasıl kanıksandığının bir göstergesidir. Velilerin kazandırma oranı yüksek olmasa da, hatta kazanmasa da çocuklarını mutlaka bir dershaneye gönderme eğiliminde oldukları gözlenmektedir.¹¹

Veliler istemeseler de, gerek devlet okullarının eğitimini yetersiz buldukları için, gerekse çocuklarının sınav başarısı için başka alternatifleri olmadığı için, çocuklarını dershanelere yollamaktadırlar. Dershane seçerken, ekonomik olarak iyi durumda olan veliler kazandırma oranları yüksek

dershaneleri seçerken, ekonomik durumu zayıf veliler fiyatı makul olan herhangi bir dershaneyi seçmektedirler.

Velilerin çocuklarını bir dershaneye yollamalarının ardında, devam eden her öğrencinin başarılı olacağı varsayımı bulunmaktadır. Ancak bu bir varsayımdır. Çünkü dershaneler öğrencilerin tamamında ciddi bir performans artışı sağlamayı başarsalar bile, öğrencilerin çoğunluğunun kazanamamasına engel olamayacaktır. Çünkü LYS, LGS, SBS gibi sınavların hepsi bir sıralama sınavıdır. Sınırlı olan üniversite kontenjanlarına kimlerin gireceğini belirlemeyi amaçlamaktadırlar. Dershaneler ne kadar başarılı olurlarsa olsunlar, açılan kontenjanların üstünde bir kazandırma oranını yakalayamayacaklardır¹¹.

Okul ile aileler arasında kurulacak olumlu iletişim ortamı sayesinde, öğrenci başarısının artacağı ve okuldaki bazı sorumlulukların velilere aktarılacağı düşüncesinin okul yönetimleri ve öğretmenler tarafından yeterince kavranmadığı anlaşılmaktadır⁵.

Ovacık¹² ve Özdayı'ya¹³ göre istenmeyen davranışların en aza indirilebilmesi için öğretmen, yönetici ve ailenin ortak çaba içerisinde olmaları, olaylara anlayışla yaklaşmaları, ilgi ve ihtiyaçlarına cevap veren programlarla öğrencilerin motive edilmesi gerekmektedir. Böylece uzun dönemde toplumsal açıdan sorun olabilecek ve toplumsal düzensizliğe ve karmaşaya sebep olabilecek bir durumun önüne geçilebilir.

Eğitim ve öğretim süreci içinde yer alan öğrencilerin karşılaştıkları sorunlar ailelere de yansıdığından ailenin ve öğrencilerin sorunları bir bütün olarak incelenmelidir. Bu çalışmada çocukları üniversite giriş sınavına hazırlık döneminde olan ailelerin kişisel bilgileri, ailelerin üniversiteye hazırlık sürecinde çocuklarına sağladığı koşullar, ailenin sınav hakkında bilgisi, üniversiteye hazırlık sürecinde ailenin tutumu ve beklentiler ele alınmaya çalışılmıştır.

2.YÖNTEM

Araştırmanın evrenini Edirne il merkezindeki 2010-2011 yılları arasında ortaöğretim son sınıfta çocuğu olan öğrenci velileri oluşturmaktadır. Anketteki sorular 125'i kadın, 125'i erkek olmak üzere tesadüfi olarak çeşitli (4) okullardan seçilen toplam 250 kişiye uygulanmıştır. Araştırma verileri toplandıktan sonra ailelerin anket formlarını tam ve doğru doldurup doldurmadıkları incelenmiştir.

Çocukları üniversiteye hazırlanırken ailelerinin karşılaştığı güçlükleri konu alan anket sorularının uygulandığı araştırma iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; ailenin kişisel bilgilerini içeren dört soru bulunmakta olup bu sorulara verilen cevaplar tablolar şeklinde ele alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 1’de ankete katılan bireylerin cinsiyet durumları ve frekansları ele alınmıştır. Buna göre:

Tablo 1: Ailelerin Cinsiyet Değişkenine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

	f	%
BAYAN	125	50
ERKEK	125	50

Tablo1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan ailelerin %50’si bayan, %50’si erkektir.

Tablo 2’de ailelerin eğitim durumları değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Ailelerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

		KADIN	ERKEK
İLKOKUL	f	42	15
	%	33,6	12,0
ORTAOKUL	f	21	29
	%	16,8	23,2
LİSE	f	34	45
	%	27,2	36,0
ÜNİVERSİTE	f	28	36
	%	22,4	28,8

Tablo 2’ye göre kadınların %33,6’sı ilkokul, %16,8’i ortaokul, %27,2’si lise, %22,4’ü üniversite mezunu olduğu; erkeklerin ise %12’sinin ilkokul, %23,2’sinin ortaokul, %36’sının lise, %28,8’inin üniversite mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 3’te ailelerin gelir durumları ele alınmıştır. Buna göre:

Tablo 3: Ailelerin Gelir Durumuna Göre Dağılımı

		KADIN	ERKEK
ÇALIŞMIYOR	f	54	8
	%	43,2	6,4
500 TL-1000 TL	f	18	28
	%	14,4	22,4
1000 TL-1500 TL	f	19	42
	%	15,2	33,6
1500 TL-2000 TL	f	18	23
	%	14,4	18,4
2000 TL VE ÜZERİ	f	16	24
	%	12,8	19,2

Tablo 3'e göre kadınların %43,2'sinin, erkeklerin %6,4'ünün çalışmadığı incelenmiştir. Bunun yanında kadınların %14,4'ünün beşyüz-bin TL, %15,2'sinin bin-binbeşyüz TL, %14,4'ünün binbeşyüz-ikibin TL, %12,8'inin iki bin üzerinde geliri olduğu; erkeklerin ise %22,4'ünün beşyüz-bin TL, %33,6'sının bin-binbeşyüz TL, %18,4'ünün binbeşyüz- ikibin TL, %19,2'sinin iki bin üzerinde geliri olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Çocuğun İkamet Ettiği Yere Göre Dağılımı

Ailenin yanında	f	233
	%	93,2
Başka şehirde	f	12
	%	4,8
Akrabalarının yanında	f	5
	%	2,0

Tablo 4'e göre çocukların %93,2'si ailenin yanında, %4,8'i başka şehirde, %2'si akrabalarının yanında kaldığı görülmüştür.

Anketin ikinci bölümünde ise ailenin öğrenciler üniversiteye hazırlanma sürecinde iken karşılaştıkları güçlüklerle ilişkin düşüncelerini ortaya koymaya yönelik 24 soru bulunmaktadır. Anket maddeleri Likert tipi beş seçenekli (hiç katılmıyorum, katılmıyorum, az katılıyorum, katılıyorum, tamamen katılıyorum) soru cümlelerinden oluşturulmuştur.

Araştırmanın genel amacı çerçevesinde cevapları aranan problemlere yönelik anket formları ile toplanan verilerin (%) yüzde yöntemleri ile frekansları değerlendirilerek elde edilen sonuçlar tablolar halinde sunulularak yorumlanmıştır.

3. BULGULAR

Bu araştırma, ailenin üniversiteye hazırlanan çocuğu ile ilgili karşılaştıkları güçlükleri saptayarak bu doğrultuda önlemleri tespit etmek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Aileler çocuklarına üniversiteye hazırlık sürecinde çalışmalarını kolaylaştırıcı, destekleyici bir takım koşullar sağlamak zorundadırlar. Bu konuda elde edilen verilere göre:

Tablo 5: Ailelerin Üniversiteye Hazırlık Sürecinde Sağladığı Koşullar

SORULAR						
		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılmıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Ders çalışırken çalışma odasına ihtiyaç vardır.	f	7	22	9	67	145
	%	2,8	8,8	3,6	26,8	58,0
Çocuğuma evde çalışabilmesi için gerekli ortamı sağladım.	f	5	24	15	88	118
	%	2,0	9,6	6,0	35,2	47,2
Çocuğumun derslerine yardımcı olabiliyorum.	f	88	42	68	29	23
	%	35,2	16,8	27,2	11,6	9,2
Çocuğumun eğitimi için yeterli bütçe ayırabiliyorum.	f	10	24	31	90	95
	%	4,0	9,6	12,4	36,0	38,0
Çocuğum bilgisayar, playstation vb. oyunlara vakit ayırmalıdır.	f	31	50	100	44	25
	%	12,4	20,0	40,0	17,6	10,0
Çocuğumu ergenlik dönemi hakkında bilgilendirdim.	f	25	37	55	69	64
	%	10,0	14,8	22,0	27,6	25,6
İnternet doğru kullanıldığında yararlı bilgiler vardır.	f	3	30	17	77	123
	%	1,2	12,0	6,8	30,8	49,2
Çocuğum planlı bir şekilde çalışıyor.	f	27	31	91	58	43
	%	10,8	12,4	36,4	23,2	17,2
Çocuğumu başka bir şehirde rahatça okutabilirim.	f	25	39	40	73	73
	%	10,0	15,6	16,0	29,2	29,2

Tablo 5'e göre aileler üniversite hazırlık sürecinde; ders çalışırken çalışma odasına ihtiyaç olduğuna tamamen katıldıkları (%58), gençlerin çalışabilmesi için gerekli ortamı sağlamaya çalıştıkları gözlenmiştir. Ailelerin %20,8'i (katılıyorum+tamamen katılıyorum) gençlerin derslerine yardımcı olamadıkları ancak onlara yeterli bütçeyi ayırdıkları (%74=katılıyorum+tamamen katılıyorum) tespit edildi. Gençlerin ders dışı aktivitelere zaman ayırmaları gerektiğine az katılan %40 kişi, gençlerin planlı bir şekilde çalıştığına katılan %76,8 (az katılıyorum+katılıyorum+tamamen katılıyorum) kişi vardır.

Ailelerin çocukları üniversiteye hazırlık sürecinde iken yapılacak sınav hakkında araştırmalar yapması, birtakım bilgiler kazanması gereklidir. Tablo 6'da ailelerin sınav hakkında bilgileri ölçülmüştür. Elde edilen verilere göre:

Tablo 6: Üniversiteye Hazırlık Sürecinde Ailenin Bu Sınav Hakkındaki Bilgisi

SORULAR		HİÇ katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Lise üniversiteye girmede araştıır.	f	7	26	22	80	115
	%	2,8	10,4	8,8	32,0	46,0
Üniversiteye girmede dersane, özel ders vs. gereklidir.	f	13	31	39	87	80
	%	5,2	12,4	15,6	34,8	32,0
Üniversitelerin bölümleri hakkında yeterli bilgiye sahibim.	f	34	47	94	49	26
	%	13,6	18,8	37,6	19,6	10,4
Üniversite seçimi konusunda okul ve aile rehberlik etmeli.	f	6	19	21	83	121
	%	2,4	7,6	8,4	33,2	48,4
Üniversiteyi okuyacağı şehre birlikte karar veririz	f	17	36	62	70	65
	%	6,8	14,4	24,8	28,0	26,0
Sınav kaygısı hakkında gerekli bilgiye sahibim.	f	21	36	61	75	57
	%	8,4	14,4	24,4	30,0	22,8
Üniversite sınavı yaklaştıkça çocuğum psikolojik destek almalıdır.	f	31	49	75	56	39
	%	12,4	19,6	30,0	22,4	15,6

Tablo 6'ya göre ailelerin %46'sı tamamen katılıyorum diyerek lise üniversiteye girme sürecinde bir araçtır demiştir. Yine %66,8'i (tamamen katılıyorum+katılıyorum) üniversiteye girmede dersane ve özel dersin gerekliliğini ileri sürmüştür. Ancak üniversite bölümleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlenmiştir. %81,6'sı (tamamen katılıyorum+katılıyorum) üniversite seçimi konusunda aile ve okulun rehberlik etmesi gerektiğine, %30'u üniversite sınavı yaklaştıkça gençlerin psikolojik destek almaları gerektiğine az katıldıkları tespit edilmiştir. Gençlerin sınavı okuyacağı şehre aileleriyle karar vermesine tamamen katılan aileler ise %26'dır.

Üniversiteye hazırlık sürecinde ailelerin çocukları ile ilgili tutumları tablo 7'de ele alınmıştır.

Tablo 7: Üniversiteye Hazırlık Sürecinde Ailelerin Tutumu

SORULAR		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Az katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
Veli toplantılarına katılıyorum, çocuğum hakkında bilgi alıyorum	f	6	29	39	85	91
	%	2,4	11,6	15,6	34,0	36,4
Çocuğumun okul dışı etkinliklere katılmasına izin veririm.	f	5	19	37	91	98
	%	2,0	7,6	14,8	36,4	39,2
Çocuğumun arkadaşlıklarına müdahale etmeliyim.	f	30	39	86	52	43
	%	12,0	15,6	34,4	20,8	17,2
Çocuğumun aldığı kararlara destek veririm.	f	6	24	26	100	94
	%	2,4	9,6	10,4	40,0	37,6
Çocuğumu gerektiğinde cezalandırırım.	f	37	48	71	66	28
	%	14,8	19,2	28,4	26,4	11,2
Çocuğumla karşılıklı sohbet edebilirim.	f	6	25	28	74	117
	%	2,4	10,0	11,2	29,6	46,8
Aile ile çocuk arkadaş gibi olmalıdır.	f	14	22	33	62	119
	%	5,6	8,8	13,2	24,8	47,6
Üniversiteyi kazanamaması hayatın sonu değildir.	f	8	26	24	67	125
	%	3,2	10,4	9,6	26,8	50,0

Tablo 7'ye göre ailelerin %36,4'ü veli toplantılarına tamamen katıldığı ve gençleri hakkında bilgi aldığı gözlenmiştir. Gençlerin okul dışı etkinliklere katılmasına %75,6'sı (katılıyorum+tamamen katılıyorum) izin vermesine rağmen, arkadaşlıklarına müdahale etmeye katılan veli sayısı %20,8'dir. Ailelerin %77,6'sı (katılıyorum+tamamen katılıyorum) ise gençlerin aldığı kararlara destek verilmesine katılmıştır. Aileler ile gençlerin arkadaş gibi olması gerektiğine tamamen katılan %47,6 kişi, karşılıklı sohbet edebilen %46,8 kişi vardır. Gençlerin üniversiteyi kazanamamasının hayatın sonu olmadığı fikrini %50 kişi tamamen savunmuştur.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Çocukları üniversiteye hazırlanırken ailelerinin karşılaştığı güçlükleri konu alan, 250 kişi (125 bayan, 125 erkek) üzerinde uygulanan bu çalışmada ulaşılan sonuçlara göre derslerine yardımcı olabiliyorum (tablo 5) diyen veli sayısının azlığı bu süreçte ailelerin çocuklarının derslerine yardımcı olamadıklarını gösterir. Bunun için üniversite hazırlık sürecinde eksikleri tamamlamak amacıyla dersane ve özel dersin gerekliliğini %32 kişi tamamen katılarak desteklemektedirler.

Tablo 3 incelendiğinde çalışmayan kadın sayısının fazlalığı (43,2) dikkat çekmektedir. Ailelerin gelirlerine bakıldığında çoğunluğunun geliri fazla değildir. Buna karşın gençler için yeterli bütçe ayırabiliyorum diyen aile sayısının fazlalığı nedeniyle üniversiteye hazırlık sürecinde karşılaşılan mali durum güçlük olarak görülmemektedir. Genelde gençlerin ailelerinin yanında ikamet ettiği (tablo 4) ve aileden uzak kalarak psikolojik olarak güçlük yaşamadığı tespit edilmiştir. Ancak bu durum farklı güçlükleri meydana getirmiştir: Gençlerin okul dışı etkinliklere katılmasına izin verildiği halde; bilgisayar, playstation gibi oyunlara zaman ayrılmasına karşı çıkıldığı (%32,4) görülmüştür.

Ailelerin üniversite hazırlık sürecinde; ders çalışırken çalışma odasına ihtiyaç olduğunu ve bu süreçte ailelerin gençlerin çalışabilmesi için gerekli ortamı sağlaması gerektiğini düşünmektedirler. Aileler gençlerin ders dışı aktivitelere daha az zaman ayırmalarına ve bunun yanında planlı bir şekilde çalışılması gerektiğine inanmaktadırlar. Dolayısıyla gençlerin planlı şekilde çalışmadıkları ve bunun da aileleri rahatsız ettiği göze çarpmaktadır (tablo 5).

Tablo 6'ya göre aileler lisenin üniversiteye girmede araç olduğunu düşünmektedir. Ancak üniversite bölümleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları dikkat çekmektedir. Bunun için üniversitelerin tanıtımı ve bölüm

seçimi konusunda liseye başlandığı andan itibaren okul ve dersaneler tarafından bazı okul ve dersanelerde olduğu gibi ailelere zaman zaman seminerler verilmesi gerekmektedir. Ayrıca internet aracılığı ile aileler kısa zamanlar ayırarak üniversiteler ve meslekler hakkında bilgi edinebilirler. Aileler üniversite sınavı yaklaştıkça gençlerin psikolojik destek almalarına gerek olmadığını düşünmektedirler. Ailelerin veli toplantılarına katıldığı ve gençler hakkında bilgi aldığı gözlenmiştir. %37,6 kişi gençlerin aldığı kararlara destek verilmesine tamamen katıldığı halde arkadaşlıklarına müdahale etmeye katılan %20,8 kişidir. Dolayısıyla ailelerin gençlerin kurduğu arkadaşlıklardan pek memnun olmadığını söyleyebiliriz. Bu da beraberinde gençlerin aldığı kararlara müdahale edildiğini ve arkadaş seçimi ve ilişkilerinden rahatsızlık duyulduğunu göstermektedir.

Tablo 7'ye göre genel anlamda ebeveynler gençler ile karşılıklı oturup sohbet edilebildiklerini ve gençlerle arkadaş gibi olunması gerektiğini savunmaktadırlar.

Araştırma sonuçları ile uyumlu olarak aileden algılanan sosyal destek, anne ve baba eğitim düzeyi etkileşiminde de eğitim düzeyi yüksek olanların, eğitim düzeyi düşük olanlara göre algıladıkları sosyal desteğin yüksek olduğu ve eğitim düzeyi düştükçe algılanan sosyal desteğinde düştüğü ve öğrencilerin anksiyete, somatizasyon ve toplam psikolojik belirti düzeylerinin yükseldiği bulunmuştur.¹⁴

Dengeli duygusal ve toplumsal etkileşimin güçlü olduğu ailelerde çocuklar güven duygusu kazanarak kaygıdan daha az etkilenmeyi öğrenmektedir. Ailenin eğitim durumu yükseldikçe çocuğa akademik yönden daha fazla destek olmakta, rehberlik yapabilmektedir. Bu durum çocukta güven duygusunu pekiştirmekte olayları daha akılcı bir biçimde değerlendirilmesine yardımcı olmaktadır.

Anne baba eğitim durumu öğrencilerin gelecek konusundaki kaygılarını önemli ölçüde etkiler. Anne babasının eğitim düzeyi en yüksek olan öğrencilerin geleceğe ait beklentilerinin daha fazla olduğu ancak bu beklentilerinin eğitimle gerçekleşebileceğine inandıkları başka alanlarda başarılı olunabileceği görüşüne pek sıcak bakmadıkları belirlenmiştir.¹⁵

Eğitim ve öğretim faaliyeti insana yapılan yatırımların önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Ortaöğretim kurumlarında geçirilen yıllar meslek edinme yolunda önemi küçümsenmemesi gereken bir dönemi içermektedir. Öğrenci aileleri her şeyden önce çocuklarını yarışçı psikolojisinden kurtarmalı ve IQ'nun (*Entelektüel Zeka, Intelligence Quotient*) yanında

EQ'larının (*Duygusal Zeka, Emotional Quotient*) da gelişmesine fırsat verecek şekilde özellikle sosyal yanlarının gelişmesini sağlayacak eğitim ve öğretim almalarını sağlamalıdır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması geleceğin teminat altına alınmasını sağlayacaktır.¹⁶

Biçimsel olarak gençler ve anne babalar arasında oluşan güçlükler eve dönüş zamanı, yemek saati, çalışma, eğlenme, gezme zamanı, sözlü ve sözsüz iletişim biçimi, arkadaş seçimi ve arkadaş ilişkisi, kız-erkek arkadaşlığı, büyüklere karşı saygı, ekonomik olanaklar, para sorunudur.

İçerik olarak aile ile gençler arasında ortaya çıkan güçlükler arasında özdeşleşme, özerklik, sorumluluk süreçlerinden kaynaklanan düşünceler, hak ve görev kavramı, gelenek görenek, din anlayışı ve yorumu, geçerli değer yargıları, meslek seçimi, başarılı ve saygın insanın tanımı, müzik türü, dergi, günlük gazete, kitap seçimi, dinlenen radyo, izlenen televizyon konusuna ilişkin görüşler, dünya görüşü, yaşam felsefesi, ekonomik, ideolojik ve siyasal görüşler sayılabilir.

Yukarıda belirtilen biçimsel ve içerik açısından özellikle sınav dönemlerinde ortaya çıkan güçlükler göz önüne alındığında anne ve babaların gençler ile sağlıklı iletişim kurup sürdürebilmesi öncelikle kendi üzerine düşen görevleri yerine getirmesi ile mümkün olabilecektir. Anne ve babalar, öncelikle çocuklarını tanımalı, onları ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yönlendirmelidir. Gençlik çağına özgü biyolojik, ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişmeleri, bunların gencin davranışına ne biçimde yansıdığını bilip tanıyıp, gençlik çağının fırtınalı ve zor olduğu göz önünde tutulmalıdır. Gencin duygusal değişiklikleri ve düşlemlerden kaynaklanan davranışları karşısında serinkanlı olunmalı, kırıncı, sert ve yıkıcı davranışlardan kaçınılmalıdır. Gencin yaşamı, giyinişi, süslenmesine ilişkin karar alırken durumu gençle tartışmak yerine onun düşünce ve önerilerine anlayış ve saygı gösterilmeli ya da mantık çerçevesinde karşılıklı konuşulmalıdır. Konuşma ve tartışmalar sırasında gencin doğru düşündüğü, gerçeği bulup söylediği durumlarda ona hak verilmeli, düşünce ve önerisini gerçekleştirmek için ona yardımcı olunmalıdır. Gencin tutum ve davranışlarına biçim ve yön verirken “benim gençliğimde” diye başlayan konuşma ve öğütlerden kaçınılmalı, gence bol bol öğüt vermek yerine örnek davranışlar sergilenmelidir.

Anne-babaların çocukları ile ilişkileri genel olarak iyi ve yumuşak ise ölçülü miktarda “çalış” uyarısı ve çalışma şartlarının hazır edilmesi biraz

sıkıcı gelse de çocuklara sorumluluğunu hatırlatacaktır. Kaç yaşında olursa olsun birçok kişinin çalışmaya başlamak için bu tür bir uyarıya ihtiyaç duyduğu bilinir.

Anne babalar karşılaşılan sorunları çözebilmek ve iletişimi daha güçlü kılabilmek için kendilerini zaman zaman gençlerin yerine koyması her şeyin daha kolay sonuca bağlanmasını sağlayacaktır.

Çocukların var olan kapasitesinin üzerinde başarı beklenmemelidir. Aileler çocuğun ilgilerini, yeteneklerini ve bireysel özelliklerini dikkate alarak, bu konuda gerekli önderliği yapmalı, hedeflerine ulaşmasında ailenin kendi üzerine düşen görevleri, imkânları ölçüsünde yerine getirmelidir (<http://bluewitch.azbuz.com/blog/yazi/oku>).¹⁷

Aileler ders çalışmak ve sınav kazanmak uğruna çocukları ile olan ilişkilerinin bozulmasına izin vermemelidirler. Çalışma sonuçları da göstermektedir ki %50 oranında aile üniversiteyi kazanamamanın hayatın sonu olmadığına tamamen katılarak bu görüşü desteklemektedir. İlişkilerinin yaşam boyu sıcaklığını koruması her şeyden daha önemlidir ve bunu sürdürmek özen gerektirir. Çocuğa her zaman, her durumda sevildiği ve onun yanında olunacağı mesajının verilmesi, kendisiyle ve hayatla barışık bir birey olması için kritik önem taşımaktadır. Şunu da unutmamak gerekir ki, çocuğun okuması, üniversite bitirmesi yaşamın ona sunduğu seçeneklerden yalnızca bir tanesidir. Okul başarısı düşük de olsa, hayatı seven, kendini ve insanları seven bir kişi yeteneklerini ortaya koyacak ve kendine mutlu, doyumlu bir yaşam kurmayı başaracaktır (<http://kadinlarkulubu.com/bakici-kres/152057>).¹⁸

KAYNAKLAR

- Yörükoğlu, A., *Çocuk Ruh Sağlığı*, 23. Basım, Özgür Yayıncılık, İstanbul 1998.¹
- İnam, A., “Aynı Çatı Altında Canlar: Aile Kavramının Bir Yorumu” *Din Öğretimi Dergisi*, Ocak-Şubat, 36-41, 1992.²
- Özabacı, N., *Öğrenci Başarısızlığının (Akademik Başarısızlığın) Nedenleri ve Bazı Pratik Çözüm Önerileri*, E ÖZET Eskişehir Eğitim Hizmetleri Merkezi, 1(2), 2005.³
- Aslanargun, E., “Okul-Aile İşbirliği ve Öğrenci Başarısı Üzerine Bir Tarama Çalışma”, *Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:18, 119-135, 2007.⁴
- Kaya, C. ve Uzunoğlu, S., *Çocuklar Ne İster?*, S: 92-155, Kariyer Yayınları, İstanbul 2003.⁵
- Smith, T. “Parents & Preschooz”, *Oxford Preschool Research Project, London: The Hirh Scope Press*, Vol. 6, 1980.⁶
- Balcı, A., “Etkili Okul”, *Eğitim ve Bilim*, 70, 21-30, 1988.⁷

Büyükkaragöz, S., “Okula Uyumsuzluk ve Başarısızlıkta Ailenin Rolü”, *Din Öğretimi Dergisi*, 23, 33-40, 1990.⁸

Baltaş, A., *Ana-Baba Okulu*, 9. basım, İstanbul: Remzi Kitabevi, 2001.⁹

Duman, T. ve Avcı, N., *Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Okullarındaki Eğitim ve Öğretim Faaliyetlerine İlişkin Görüşleri*, Milli Eğitim Basım Evi, Ankara 1990.¹⁰

Dağlı, S., *Özel Dershanelere Öğrenci Gönderen Velilerin Dershaneler Hakkındaki Görüş ve Beklentileri (Kahramanmaraş Örneği)*. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. 89, 2006.¹¹

Ovacık, N., “Veli Olarak Anne-Babaların Eğitim İhtiyacı”, *Din Öğretimi Dergisi*, 29, 33-37, 1991.¹²

Özdayı, N., “Öğrenci ve Öğretmenlerin Gözüyle Sınıf Yönetimi Sorunlarına Genel Bir Bakış”, *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri*, 1, (375-394). Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, 2004.¹³

Soylu, Ö. Üniversite Snavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinden Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Yönünden Karşılaştırılması, Eğitim Bilimleri Yüksek Lisans Tezi, C:\Users\NurcN\Desktop\thesis.htm, 2002.¹⁴

Özan, M.B. ve Yüksel, Y. Öğrencilerin Sınav Kaygılarının Öğrenmeleri Üzerindeki Etkileri, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.3, 2003.¹⁵

Özer, H. ve Demir, A. Öğrenci Seçme Sınavı'na Hazırlanan Öğrencilerin Başarılarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi (Oltu Anadolu Lisesi Öğrencileri İçin Bir Uygulama), Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt 11, Sayı 1, 2008.¹⁶

<http://bluewitch.azbuz.com/blog/yazi/oku>, Eğitim Toplum. ¹⁷

<http://kadinlarkulubu.com/bakici-kres/152057>, Çocuk-Aile-Okul Üçgeninde Yaşanan Sorunlar.¹⁸

